

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

100 ΧΡΟΝΙΑ ΘΡΗΝΟΥ
Η ΠΡΟΣΦΥΓΙΑ

Πίλουρης Παναγιώτης ΣΕΕ 1^ο ΠΕΚΕΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Ίκκου Χρυσάνθη, δ/ντρια 8^ο δημοτικού σχολείου Ζωγράφου

Σκοπός

Οι μαθητές/τριες καλούνται

- να γνωρίσουν τα ιστορικά γεγονότα της μικρασιατικής καταστροφής και του προσφυγικού ζητήματος
- Να αναγνωρίζουν τα αίτια που δημιουργούν μετακίνηση πληθυσμών
- Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των προσφύγων
- Να αξιολογούν τις συνέπειες της μετακίνησης των πληθυσμών
- Να συγκρίνουν τις συνθήκες διαβίωσης από τον τόπο προέλευσης στον τόπο εγκατάστασης
- **Να αξιοποιούν κριτικά τις ιστορικές πηγές**

τέσσερις βασικές αρχές

1. *εκπαίδευση με ενσυναίσθηση*, που σημαίνει να μάθουμε να κατανοούμε τους άλλους και να τοποθετούμε τον εαυτό μας στη θέση τους.
2. *εκπαίδευση για αλληλεγγύη*, Οι γηγενείς μαθητές αντιλαμβάνονται διαφορετικά πλέον το πρόβλημα της μετανάστευσης.
3. *Εκπαίδευση για διαπολιτισμικό σεβασμό*, που σημαίνει σεβασμό στην πολιτισμική ετερότητα. Οι μαθητές ανακαλύπτουν την προσφορά των προσφύγων στην οικονομία, την παιδεία, τις τέχνες και τις θετικές επιδράσεις της ανταλλαγής πολιτιστικών στοιχείων.
4. *εκπαίδευση εναντίον του εθνικιστικού τρόπου σκέψης*, που σημαίνει εξάλειψη των κοινωνικών στερεοτύπων και προκαταλήψεων, Οι μαθητές επανεκτιμούν το αξιολογικό σύστημα κατάταξης των πολιτισμών. Η άποψη της εθνικής πολιτιστικής ανωτερότητας καταρρέει κάτω από το βάρος των στοιχείων που ανακαλύπτουν. Η συνεργασία και η συνύπαρξη δεν αποτελεί απειλή, αλλά σταθερή αξία προόδου, κοινωνικής ισορροπίας και ατομικής καταξίωσης.

Διδακτική μεθοδολογία

- Διαφοροποιημένη διδασκαλία
- Ομαδοσυνεργατική
- Συστημική ανάλυση (εννοιολογικός χάρτης)
- Χρήση ΤΠΕ

Τεχνικές

- Εννοιολογικός χάρτης (τι ξέρω, πώς συνδέονται τα γεγονότα)
- Βίντεο, εικόνες, (διαβάζω και συζητώ την εικόνα)
- Αναζήτηση πηγών- κριτική θεώρηση (Διαδίκτυο)
- Στατιστική επεξεργασία- οικονομικοί δείκτες
- Φύλλα εργασίας
- Δημιουργία παρουσίασης
- Λογοτεχνία και ποίηση, λαογραφία και τέχνη: Πώς η ιστορία αποτυπώνεται στο βίωμα του λαού
- Αναζήτηση στο σήμερα: ονομασία δρόμων, γειτονιές, ομάδες,

1^η δράση στην Ολομέλεια

- Παρακολουθούμε ολιγόλεπτα βίντεο για την καταστροφή της Σμύρνης. Οι μαθητές κρατούν σημειώσεις με τα στοιχεία που τους εντυπωσιάζουν ή θα ήθελαν να ερευνήσουν περισσότερο
- <https://www.youtube.com/watch?v=YVCTSZTuGQc>
- https://youtu.be/lM6_7EKTkWM?t=14

Συνθήκη των Σεβρών

«Με τον διακανονισμό των Σεβρών τέθηκαν οι βάσεις για την ανάδειξη της Ελλάδας των δύο ηπείρων (Ευρώπη-Ασία) και των πέντε θαλασσών (Αιγαίο, Ιόνιο, Μεσόγειος, Μαύρη Θάλασσα και Προποντίδα).

Η έκταση της ελληνικής επικράτειας έφθασε τα 173.779 τετρ. χιλιόμετρα και ο πληθυσμός της τα 7.156.000. Ουσιαστικά, τόσο η έκταση όσο και ο πληθυσμός του ελληνικού Βασιλείου τριπλασιάστηκαν μέσα σε μια δεκαετία (1910-1920)

Σταθμός Α: Η συνθήκη των Σεβρών

- Μελετήστε τον χάρτη
  - παρακολουθήστε το βίντεο συνθήκη των Σεβρών:
<https://www.youtube.com/watch?v=HQXNdcNQWe4&t=25s>
  - χρησιμοποιήστε το βιβλίο σας για να απαντήσετε στις ερωτήσεις
1. Ποιες περιοχές εντάχθηκαν στα ελληνικά σύνορα;
  2. Γράψτε μια σύντομη περιγραφή της Συνθήκης των Σεβρών
  3. Ποιος Έλληνας πολιτικός ήταν επικεφαλής;
  4. Ποια προβλήματα πιστεύετε ότι η έλυσε αυτή η συνθήκη και ποια δημιούργησε;

ΣΥΝΔΡΟΜΗ - ΠΡΟΦΛΗΘΕΥΣΙΑ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΕΤΗΣΙΑ ΔΡ. 180	ΕΤΗΣΙΑ ΔΡ. 300
ΕΞΑΜΗΝΟΣ 90	ΕΞΑΜΗΝΟΣ 150
ΕΤΡΙΜΗΝΟΣ 60	ΕΤΡΙΜΗΝΟΣ 100

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Δ. ΟΙΚ. ΚΑΛΑΠΟΘΑΚΗΣ

ΕΜΠΡΟΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΕΤΟΣ 27^{ον} - ΑΡΙΘΜΟΣ 9815 | ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 5 | Έκδοση 5^η 10:00 π.μ. 50 | ΣΗ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΙΟΥΛΙΟΥ 1923

Η ΕΙΡΗΝΗ ΥΠΕΓΡΑΦΗ ΧΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΩΖΑΝΝΗΝ

ΠΑΡΙΣΙΟΙ 24 ΙΟΥΛΙΟΥ ΩΡΑ 7 Μ.Μ. (Π. ΡΑΔΙΟΓΡΑΦΗΜΑ «ΕΜΠΡΟΣ»). — ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΥΣΙΝ ΕΚ ΛΩΖΑΝΗΣ ΟΤΙ Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΥΠΕΓΡΑΦΗ.

Συνθήκες Νσιγύ - Σεβρών ☉ Λωζάνης

Με την ανατροπή της Συνθήκης των Σεβρών ποια εδάφη έχασε η Ελλάδα;

ΣΤΑΘΜΟΣ Β. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΛΩΖΑΝΗΣ (3-7-1923)

- Παρακολουθήστε το βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=5GcSMKuVwcg>
- Μελετήστε τους χάρτες
- Χρησιμοποιήστε το βιβλίο σας

Κι απαντήστε στις ερωτήσεις

1. Βρείτε στον χάρτη ποιες περιοχές της Ελλάδας χάθηκαν και καταγράψτε τις
2. Βρείτε μια σύντομη περιγραφή της Συνθήκης της Λωζάνης
3. Ποιος πολιτικός εκπροσώπησε την Ελλάδα στη συνθήκη της Λωζάνης;
4. Ποια προβλήματα πιστεύετε ότι η έλυσε αυτή η συνθήκη και ποια δημιούργησε;

Ι.Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

[«Κι ύστερα ήρθε το κακό..... Η μεγάλη φλόγα της Σμύρνης σκόρπισε τ' αποκαΐδια, τη στάχτη τον οδυρμό και το θρήνο παντού- γέμισαν οι ψυχές αποκαΐδια, γέμισαν στάχτη τα φρένα κι η φλόγα χόρευε κι έγλειφε στεριές και θάλασσες.... Η Μικρασία κατέβηκε στην ακρογιαλιά. Ορφανεμένη, ξεσπιτωμένη, ξεμαλλιασμένη, θεόφτωχη.

Και τα καράβια φορτώθηκαν τ' απομεινάρια της, τα δάκρυά της, τον τρόπο της. Τον απίστευτο παιδεμό της και τον κουβαλούσαν, κοντανασαίνοντας, όπου λεύτερη γης, όπου μια φούχτα χώμα αναπαμένο.....

Οι δρόμοι από τα λιμάνια στις πολιτείες μερμήγκιασαν. Πηχτό και πονεμένο ανθρωπολόι, πεινασμένο, λαβωμένο, απελπισμένο, που μόλις κατάφερνε να σύρει τα πόδια του. Αποζητούσε το τίποτα: ένα κομμάτι ψωμί, ένα κομμάτι σκεπή, για ν' αναπάψει το κουρασμένο κορμί του και να μπορέσει να κλάψει, να θρηνήσει τον εαυτό του....

Κι όλοι ρωτούσαν:» Τι θ' απογίνουμε;» και δε βρισκόταν απάντηση σε τούτο το ερώτημα. Μοναξιά, πολλή μοναξιά. ... .. Κι αυτοί που έρχονταν ρωτούσαν: «Τι θ' απογίνουμε;» Κι οι άλλοι που βρίσκονταν σ' εκείνους τους τόπους ρωτούσαν: «Τι θα τους κάνουμε;». Και πάλι αυτοί που έρχονταν ρωτούσαν: «Σε τι σας φταίξαμε;» Κι άλλοι το συλλογιούνταν αυτό το φταίξιμο και πάскиζαν να βρουνε το φταίχτη.]

Σταθμός γ. Το αποτύπωμα στη λογοτεχνία

Αφού διαβάσετε το παραπάνω κείμενο απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Υπογραμμίστε ποιες φράσεις περιγράφουν τους πρόσφυγες
2. Σε ποιες φράσεις αποτυπώνονται τα συναισθήματά τους;
3. Γράψτε έναν φανταστικό διάλογο μεταξύ Ελλήνων προσφύγων και κατοίκων της Ελλάδας του 1922
4. Γράψτε έναν φανταστικό διάλογο μεταξύ προσφύγων της Ουκρανίας και Ελλήνων σήμερα

Καισαριανή

Παλιά Κοκκινιά

Προφυγική συνοικία, Νέα
Ιωλκός Βόλου)

Σταθμός δ. εγκατάσταση προσφύγων στην Ελλάδα

Παρατήρησε τις παραπάνω φωτογραφίες από τους προσφυγικούς συνοικισμούς

1. Κάτω από ποιες συνθήκες ζούσαν οι πρόσφυγες;.
2. Βρες τα ονόματα από συνοικίες της Αθήνας που εγκαταστάθηκαν οι πρόσφυγες.
3. Ξέρετε δρόμους στην περιοχή σας με ονόματα πόλεων της Μικράς Ασίας;

Αθήνα
1930

Η Σμύρνη
πριν την
καταστροφή
1920

Σταθμός ε. Ποιοι ήμασταν, πού ήρθαμε

- Παρατηρήστε τις εικόνες από την Αθήνα του 1930 και την Σμύρνη του 1910
  - <https://www.youtube.com/watch?v=reXXuYn94bA>
1. Εντοπίστε ομοιότητες και διαφορές
  2. Περιγράψτε τη ζωή ενός παιδιού στη Σμύρνη του 1910, και στην Αθήνα.

Αγία Φωτεινή, Σμύρνη,
Νέα Σμύρνη

Σταθμός Δ : Η Παιδεία

- *«Η πνευματική πρόοδος στη Μικρά Ασία , Κωνσταντινούπολη και τη περιοχή του Πόντου ήταν αξιοσημείωτη. Ιδιαίτερη σημασία δόθηκε και στη μόρφωση των γυναικών, όταν στη μητροπολιτική Ελλάδα θεωρούνταν ντροπή. Ονομαστά σχολεία ήταν «Η μεγάλη του Γένους Σχολή» , «η Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης», «Ιερατική Σχολή της Χάλκης», κ.λ.π.. Στην Κωνσταντινούπολη λειτουργούσαν και πολλές σχολές ξένων γλωσσών. «Ελληνογαλλικόν Λύκειον», «American College» (για κορίτσια), «Ζωγράφειος Σχολή», « Μαράσλειον».*
- *«Τον Ιούνιο του 1931 καμιά δεκαριά μέρες πριν κλείσουν τα σχολεία πιάσαμε ένα σπίτι για σχολείο, ίσα ίσα για να επιτύχουμε την έγκριση σχολείου. Το σπίτι αυτό το είχε παραχωρήσει το Υπουργείο σε ένα λοχαγό. Μια βραδιά κουβαλήθηκε. Μαζεύτηκαν οι γυναίκες και δεν τον άφησαν να βάλει τα πράγματα μέσα, ώσπου να με ειδοποιήσουν. « Παιδί μου», του λέω, «αυτό είναι το σχολείο μας. Δεν μπορούμε να αφήσουμε τα παιδιά μας χωρίς γράμματα» (Μαρτυρία προσφύγων για την ίδρυση σχολείου στο συνοικισμό τους)»*

Ως υπουργός Παιδείας, πώς θα αντιμετώπιζες την εκπαίδευση των παιδιών εκείνη την περίοδο;

Η Ευαγγελική Σχολή Σμύρνης.
Ανώτερο εκπαιδευτικό ίδρυμα της
πόλης ιδρυθέν το 1733

Σταθμός Ε. Εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας μετά την εισροή των προσφύγων

Πίνακας 1.

Από τη Γεωργική και Κτηνοτροφική Απογραφή του 1929 και τη Στατιστική επετηρίδα του 1930

	1913	1924	1929
Άροτρα ξύλινα	310.000	290.000	286.540
Άροτρα σιδερένια	23.000	115.000	242.000
Ελκυστήρες (τρακτέρ)	-	185	700
Σπαρτικές μηχανές	-	90	181
Θεριστικές μηχανές	-	780	3.055
Αλωνιστικές μηχανές	-	230	606

- Πίνακας 2

- *Καλλιεργούμενες εκτάσεις (σε στρέμματα)*

- **1915**   **1919**   **1921**   **1925**   **1931**

10.793.350   13.894.990   12.333.700   14.655.300   19.319.000

	1921	1931
Μακεδονία	2.683.840	5.504.622
Θεσσαλία	1.801.976	2.750.691
Ήπειρος	374.090	809.692
Δ. Θράκη	324.904	1.480.000
Πελοπόννησος	3.339.000	3.637.000
Κρήτη	820.000	870.467
Νησιά Αιγαίου	400.747	440.902
Νησιά Ιονίου	324.040	267.609
Στερεά-Εύβοια	2.249.936	3.298.278
Κυκλάδες	328.402	260.825
ΣΥΝΟΛΟ	12.323.680	19.319.054

Φύλλο εργασίας

Μελετήστε τους πίνακες που παρουσιάζουν την γεωργική καλλιέργεια και την εγκατάσταση των προσφύγων

1. Σε ποιες περιοχές αυξήθηκαν οι καλλιεργούμενες εκτάσεις;
2. Σε ποιες περιοχές εγκαταστάθηκαν κυρίως οι πρόσφυγες;
3. Ποια συμπεράσματα μπορείτε να βγάλετε;

Εργαζόμενοι στην ελληνική βιομηχανία

	<i>άντρες</i>	<i>Γυναίκες</i>
1920	82.588	21.089
1929	330.119	99.712

Φύλλο εργασίας

Αφού μελετήσετε τον παραπάνω πίνακα απαντήστε στις ερωτήσεις:

1. Τι παρατηρείτε ως προς την βιομηχανική ανάπτυξη;
2. Τι παρατηρείτε για την γυναικεία εργασία;
3. Πώς σχολιάζετε την γεωργική και βιομηχανική επανάσταση και την εγκατάσταση των προσφύγων;

Σταθμός 6 Παραδόσεις ήθη και έθιμα

1. Αναζητήστε φαγητά που εισήγαγαν οι Έλληνες πρόσφυγες της Μικράς Ασίας
2. Αναζητήστε τραγούδια και χορούς της περιοχής
3. Γνωρίζετε κάποιον με καταγωγή από τη Μικρά Ασία;

Αρχείο της ΕΡΤ μαρτυρίες

<https://www.dailymotion.com/video/xerf8a>

Κοινή εργασία: Μικροί δημοσιογράφοι:

1. Πάρε συνέντευξη από ένα παιδί πρόσφυγα του 1922.
2. Πάρε συνέντευξη από έναν ηλικιωμένο πρόσφυγα του 1922.
3. Πάρε συνέντευξη από ένα παιδί πρόσφυγα από την Ουκρανία
4. Πάρε συνέντευξη από έναν ηλικιωμένο πρόσφυγα από την Ουκρανία

Επέκταση- η συνέντευξη- μαρτυρία ως ιστορική πηγή

- Αρχείο της ΕΡΤ μαρτυρίες
<https://www.dailymotion.com/video/xerf8a>

.